

Toni Laaksonen, Tuomas Kukko, Hannu Pöysä, Luonnonvarakeskus, Päivi M. Sirkiä,
Luonnontieteellinen keskusmuseo

Tärkeimpien riistasorsien parimäärät laskivat mutta pesinnät onnistuivat paremmin kuin viime vuonna

Syksyn 2018 sisävesien vesilintukannoissa näkyvät pitkäaikaismuutosten jatkuminen, viime vuoden huonon ja tämän vuoden hyvän pesimätuloksen vaikutus. Neljän tärkeimmän riistasorsalajimme välillä on selkeitä eroja kantojen kehityksessä.

Sinisorsan pesimäkanta on pitkällä aikavälillä ollut selvässä nousussa. Edelliset neljä vuotta olivat parimäärän osalta parhaat vuodet koko vesilintuseurannan ajalta. Tänä keväänä parimäärä kuitenkin putosi 20 % viime vuodesta ja palasi aiemmalle 2000-luvun alun tasolle. Laskun taustalla on todennäköisesti viime vuoden huono poikastuotto. Tämän kesän poikastuotto paria kohti oli sen sijaan parempi kuin monena edellisenä vuonna, minkä johdosta poikaslintuja on nyt maastossa hieman enemmän kuin viime vuonna.

Tavin pesimäkannassa on suurta vaihtelua vuosien välillä, mutta pitkän aikavälin suuntaus on lievästi laskeva. Tarkemman tutkimuksen mukaan tavien väheneminen on ollut voimakkainta Etelä-Suomen rehevillä lintuvesillä. Tänä keväänä parimäärä laski viime vuodesta (26 %) ja oli alhaisin koko vesilintuseurannan 33-vuotisen historian aikana. Laskennoissa havaitut poikueet ovat kuitenkin olleet melko suuria, mikä on osittain paikannut tilannetta. Poikasia on siksi maastossa saman verran kuin viime vuosina.

Telkkäkanta on taantunut 1990-luvun parhaista vuosista, mutta parimäärä on pysynyt viime vuodet varsin vakaana. Tämän kevään parimääräarvio on käytännössä sama kuin kahtena viime vuonna. Myös kokonaispoikastuotanto pysyi samalla tasolla viime vuosien kanssa, mutta pitkällä aikajänteellä siinäkin on havaittavissa laskua. Tänä vuonna telkkäpoikueet olivat keskimäärin melko suuria. Tämä korvasi osaltaan sitä, että poikueita havaittiin vähän suhteessa keväiseen parimäärään.

Haapanan parimäärä laski selvästi viime vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Tällä vuosikymmenellä kanta on säilynyt suhteellisen vakaana. Tämän kevään parimäärä oli 22 % alhaisempi kuin viime vuonna, mutta viime vuosien keskimääräisellä tasolla. Haapanapoikueet olivat tänä vuonna suhteellisen pieniä, joten melko alhaiseen parimäärän yhdistettynä kokonaispoikastuotto jäi seurantahistorian alhaisimmaksi.

Kesän sääolosuhteiden vaikutus näkyy

Sääolosuhteiden vaikutus on todennäköinen selittäjä vesilintukantojen muutoksissa viime vuodesta tähän vuoteen. Viime vuoden alkukesä oli kolea ja sateinen, ja poikastuotto oli heikko. Mahdollisesti tämän takia pesinnän aloittavia pareja oli sinisorsalla ja tavilla tänä vuonna vähemmän kuin viime vuonna. Tämän kesän sääolot olivat poikueille selvästi suotuisammat ja pesimätulos oli hyvä. Hyvä poikastuotto mahdollistaa sen, että riistaa on maastossa suunnilleen saman verran kuin viime

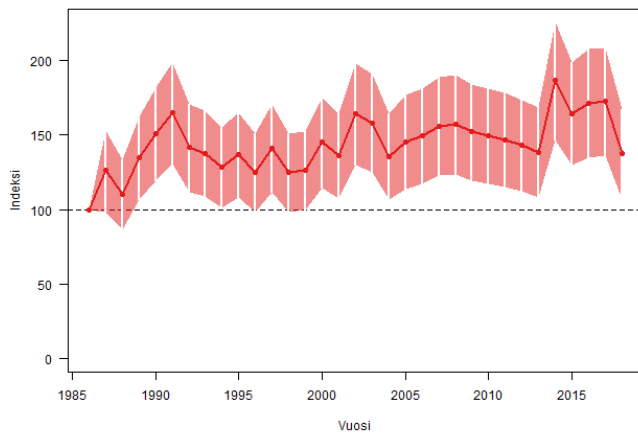
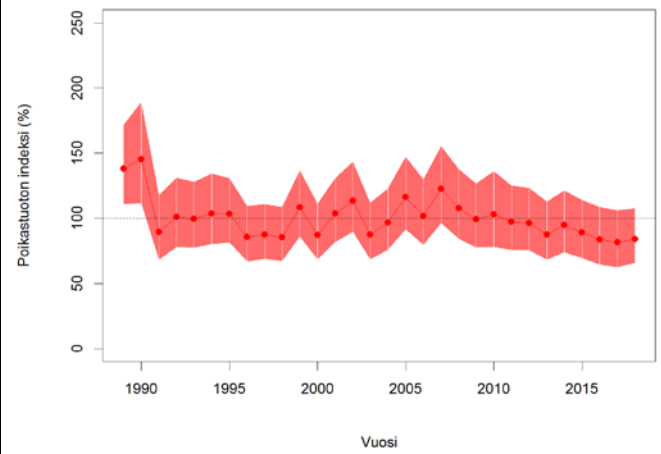
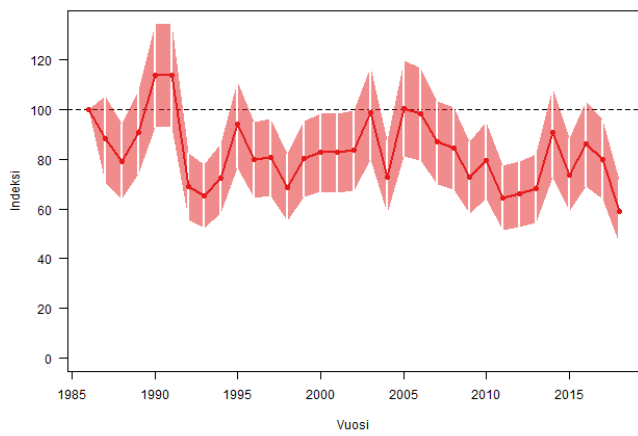
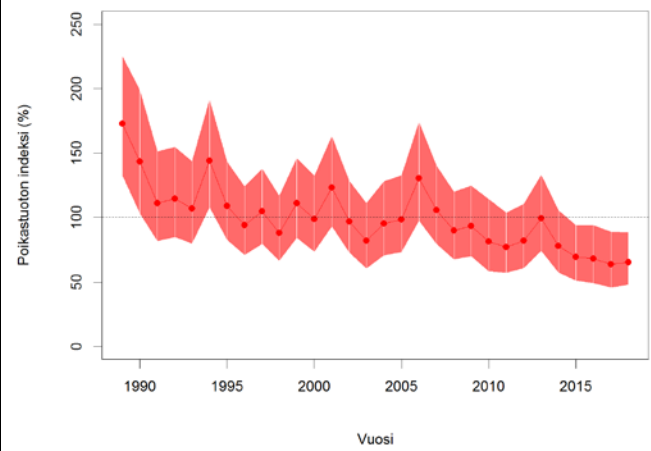
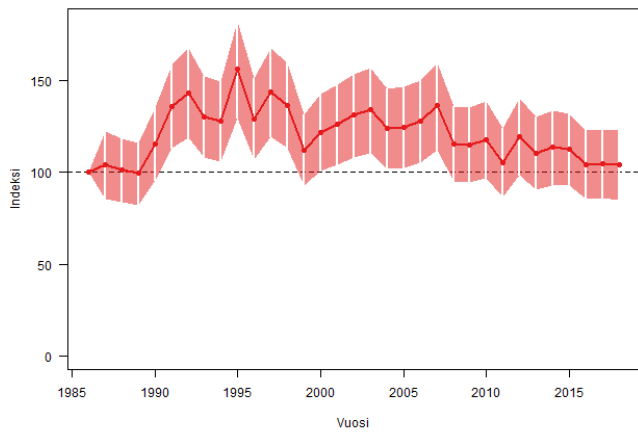
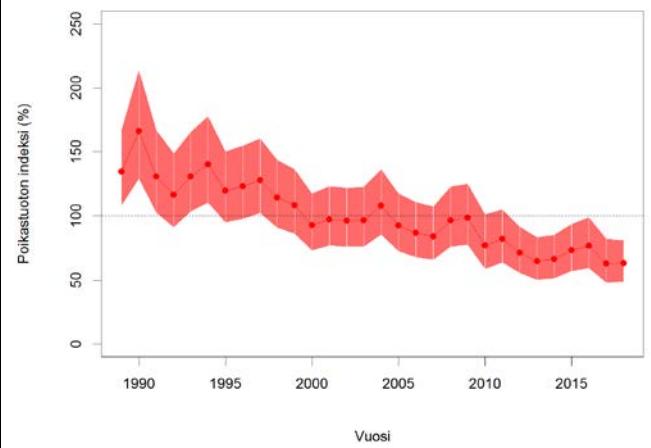
vuonna. Pitkän aikavälin laskusuuntaus tavi- ja erityisesti haapanakannoissa näyttää kuitenkin edelleen jatkuvan.

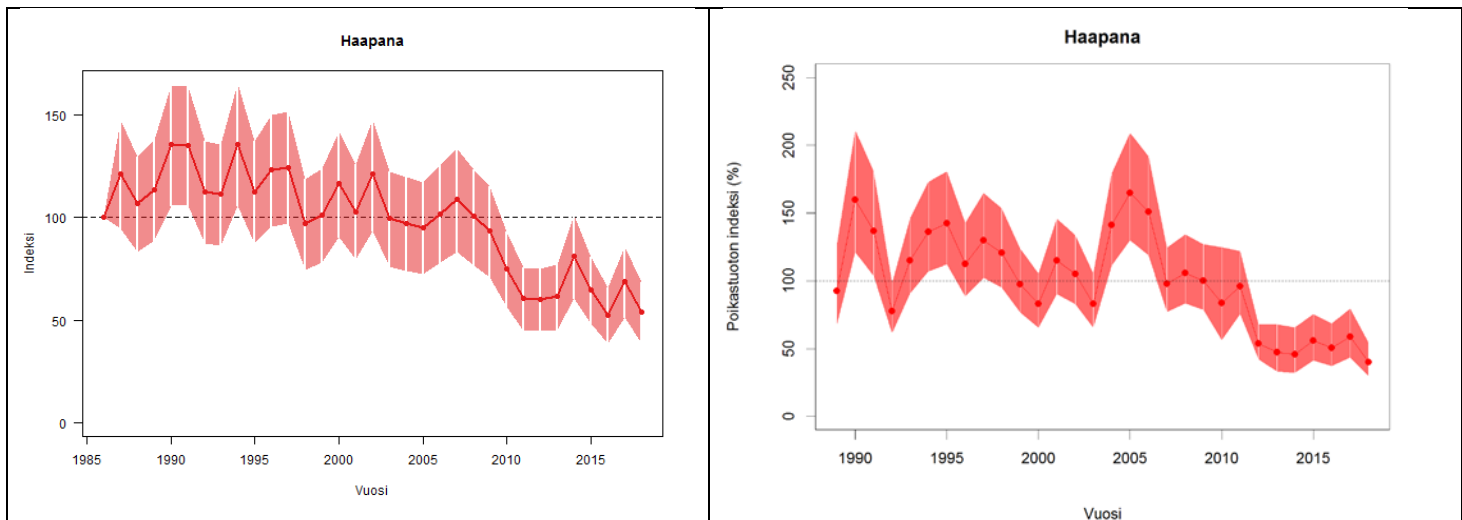
Harvalukuisempien vesilintulajien aineistot eivät ennättäneet mukaan tähän kirjoitukseen. Alustavassa tarkastelussa punasotkan ja lapasorsan parimäärät pysyivät edelleen pohjalukemissa, tukkasotkan ja nokikanan parimäärät jatkoivat laskuaan. Erityisesti viime vuosikymmeninä voimakkaasti taantuneiden punasotkan ja nokikanan parimäärät ovat painuneet laskentapisteillä niin alas, että luotettava vuosivaihtelun tulkitseminen on vaikeaa.

Laskentapisteiden määrä nousi roimasti

Sisävesien vesilintujen kannanmuutokset perustuvat valtakunnalliseen vesilintulaskentaan, jonka toteuttavat vapaaehtoiset metsästäjät ja lintuharrastajat. Vesilintujen parilaskenta tehtiin tänä vuonna yhteensä 569 Luonnonvarakeskukselle (Luke) raportoidussa laskentakohteessa, mikä on reipas korotus viime vuoden 349 pisteeseen. Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) parilaskentapisteitä on tässä katsauksessa mukana vain osa, 176, sillä aineiston tallennus oli tätä kirjoitettaessa vielä kesken. Poikuelaskentoja tehtiin suurimmassa osassa Luken pisteitä (412 palautettua laskentalomaketta tätä kirjoitettaessa). Luomuksen parilaskentoihin osallistuvat lintuharrastajat ovat myös alkaneet tekemään jonkin verran poikuelaskentoja.

Laskentapisteiden määrän kasvu on erinomainen asia aineiston kattavuuden ja luotettavuuden kannalta. Erityisesti Pohjois-Suomi on ollut aliedustettuna laskentapisteissä suhteessa pohjoisten vesistöjen merkitykseen metsästettävän lintukannan tuottajana. Suuret kiitokset kaikille, jotka ovat haasteeseen tarttuneet. Myös Suomen Riistakeskukselle kuuluu iso kiitos vesilintulaskentojen aktiivisesta mainostamisesta ja laskijoiden kouluttamisesta. Toivottavasti uudet laskentapisteet saadaan pidettyä aktiivisina ja lisää uusia pisteitä perustettua. On myös erittäin tärkeää pitää pitkään mukana olleet laskentakohteet aktiivisina, sillä niiltä saadaan varmaa tietoa paikkakohtaisista muutoksista lintukannoissa.

Sinisorsa**Sinisorsa****Tavi****Tavi****Telkkä****Telkkä**

Kuvat: Tärkeimpien riistasorsien parimäärän ja poikasten kokonaismäärän kehitys. Tilastomallien laskemat indeksit on skaalattu siten, että 100% kuvaa parimäärissä (vasemmalla) aineiston ensimmäistä vuotta ja poikasmäärissä (oikealla) aineiston keskimääräistä vuotta. Indeksien ympärillä oleva värillinen alue on 95% luottamusväli, joka kuvaa aineistossa esiintyvistä hajonnasta aiheutuvaa epävarmuutta indeksin arvossa.